אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת תקמו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א סיון תרע"ג - יפו

נמען: הרב יעקב בר"י לווינזון ורבני שיקגו

הרב קוק שמח בהתעוררות רבני שיקגו לבניין הארץ, ומציע כמה תחומים. אפשר להושיב כעשר משפחות של תלמידי חכמים על הקרקע בפתח תקווה, בתמיכה או בהלוואה לעשר שנים. אפשר לממן את הצד הרוחני של חמש מאות פועלים צעירים דרך 'אגודת נטעים'. ואפשר לממן מקוואות, תלמודי תורה, שוחטים ונסיעות לחיזוק הדת במושבות. העלייה מכל הצדדים היא 'אתחלתא דגאולה'.

עיקרי הדברים

- תלמידי חכמים על הקרקע.
- חינוך פועלים צעירים.
- חיזוק הדת במושבות.
- 'אתחלתא דגאולה'.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עיה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א סיון תרע"ג[4].

שלו'[5] וברכת מקודש לכבוד הרב הגאון, אוצר תוי"ר[6] טהורה, מו"ה[7] יעקב בר"י לעווינזאהן [הרב יעקב לוינזון, רב בשיקגו] שליט"א[8], רב בק' שיקאגא יצ"ו[9], וכל חבורתא קדישתא, [וכל החבורה הקדושה (ארמית)] הרבנים דעי"ת[10] הנ"ל[11], עתרת שלו' וברכה.

יקרת מכתבו הגיעה לידי. ואשמח מאד על ההתעוררות הקדושה לבנין אה"ק[12] והחזקת ישובה, אשר נתעוררה במחנה קדשם. והנה להציע פרטי עבודות צריכים ע"ז[13] אריכות רבה,

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עיה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5 שלו' - שלום
6 תוי"ר - תורה ויראה
7 מו"ה - מורנו הרב
8 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
10 דעי"ת - דעיר תהילה
11 הנ"ל - הנזכר לעיל
12 אה"ק - ארץ הקודש
13 ע"ז - על זה

ואין הזמן גרמא לי כעת לזה. ואקוה לדי יתי[14], כאשר נבא בכתובים לימים הבעל״ט[15], כשיתקרבו הענינים, שהדרת כת״ר[16] עוסקים בהכנתם. לידי מעשה, אבאר את הדברים בבירור יותר פרטי, אבל כעת אסתפק ברישום קצר.

הרעיון להושיב ת״ח[17] על הקרקע הוא נשגב מאד. והנה כבר נוסדה במושבה פתח-תקוה, אגודה להפרחת הישוב, מבני תורה יראים ושלמים. ואם רצון כת״ר לזה, יוכלו להחל בפעולה מיד לישב בערך עשר משפחות ויותר ת״ח הגונים, שיעסקו בעבודת האדמה, ויקבעו ג״כ[18] עתים לתורה, ויהיו מצויינים למופת בדרכיהם הישרים בע״ה[19]. ויוכלו לכונן את תמיכתם בשני אופנים: או דרך תמיכה, לקנות בעד כל אחד בית, וחבל אדמה של איזה דונמים קרקע, עם מכשירי עבודה, באופן שיוכל לעבוד את האדמה בלא הוצאה מרובה, כ״א[20] ע״פ[21] השיטה של החקלאות הזעירה, [בשיטה של משק חקלאי קטן] - או בדרך הלואה, בתשלומין של עשר שנים בערך, ואח״כ[22] יוכל הסכום לחזור לקופת חברתכם, ולהגדיל בו עוד את הישוב בעה״י[23].

ויש עוד מכון, שאפשר להתחיל בו, ברוח של שכלול הישוב, בקישור עם קדושת התורה. שאלת הפועלים היא גדולה באה״ק[24]. הפועלים הצעירים, הרבה מהם רחוקים מעניני הדת, בעוה״ר[25], ואין דרך לעשות בזה דבר רצוי, כ״א שנחנך לכתחילה פועלים ישרי דרך, ברוח אמונה ויראת שמים. ולמטרה זו באתי בדברים עם חברת ״אגודת נטעים״, [חברה שהקימה מטעים בארץ ישראל] והם הבטיחו לי, שיתנו עבודה לפועלים משלנו, אפילו עד מספר חמש מאות, כעת בהתחלה. ויש תקוה שהמספר יגדל הרבה בימים העתידים בע״ה. רק שעלינו ליסד מכון כזה, שיקבל עליו את הטיפול וההוצאה של כל הענינים הרוחניים של הפועלים הצעירים הללו, דהיינו: בנין ביהמ״ד[26], ספרים, מנהל, מלמד וכיו״ב[27]. ואז יש תקוה שבמשך זמן לא כביר [בזמן לא רב] יהיו לנו פועלים מחונכים בתוי״ר[28], ומוכשרים להעבודות היותר חשובות שבעבודת הישוב.

ואם רצונם לעסוק בעניני הישוב הרוחני, שהוא דבר גדול, אציע לפני הדרת כת״ר, איך שכל הישוב בכלל, היהודי והגלילי, [של יהודה ושל הגליל] הולך הוא ומתרחב, ובעוה״ר[29] אין במושבות, ביחוד הרחוקות, סדרי חיים מתוקנים בכל הפרטים הנדרשים לקדושת ישראל, ועל כל אלה צריכים סכומים. יש מושבות שצריכים לבנות בהן בתי טבילה, וישנן כאלה

---

14 יתי - יתברך
15 הבעל״ט - הבא עלינו לטובה
16 כת״ר - כבוד תורתו
17 ת״ח - תלמידי חכמים
18 ג״כ - גם כן
19 בע״ה - בעזרת השם
20 כ״א - כי אם
21 ע״פ - על פי
22 ואח״כ - ואחר כך
23 בעה״י - בעזרת השם יתברך
24 באה״ק - בארץ הקודש
25 בעוה״ר - בעוונותינו הרבים
26 ביהמ״ד - בית המדרש
27 וכיו״ב - וכיוצא בזה
28 בתוי״ר - בתורה ויראה
29 ובעוה״ר - ובעוונותינו הרבים

שצריכים ליסד בהן בתי ת"ת[30], וישנן ג"כ מחוסרות שוביי"ם[31], ובתי כנסיות, ובמד"ר[32] וספרים וכו'[33], וביחוד צריכים לנסוע בתדירות נסיעות הקפיות [נסיעות סביב כל המושבות] על כל הישוב, כדי לעורר את רוח החיים האמיתיים בכללות הישוב, ובמקומותיו הפרטיים, לחזק את היהדות בכלל ואת המצות התלויות בארץ בפרט. ות"ל[34] הרבה עזרנו השי"ת[35] להועיל בזה, אבל הוא כלא נחשב לגבי מה שיש לעשות. וצריכים עכ"ז[36] הוצאות גדולות. מה רבה תהי'[37] המצוה, אם אגודתם הנכבדה תקבל עליה הוצאה כזו, כולה או חלקים ממנה. הלא אז תהי' היא המיסדת באמת את בנין הארץ בעה"י.

ישנם עוד ענינים גדולים ונכבדים להציע, והעת עת לעשות היא בעה"י, כי פקד ד' את עמו, וממזרח וממערב ומצפון ומים באים אחינו הנדחים, ציונה ישאלו, דרך הנה פניהם. [ירמיהו נ, ה] ואין ספק שהתנועה הגדולה הזאת היא אתחלתא דגאולה שתבא בב"א[38], ואנו חייבים להתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלהינו ככל האומץ האפשרי, וד' יעזר לנו לרומם קרן בקדושה, בשכלול אה"ק, הנשמה ומחכה להבנות ע"י[39] בניה, אשר יקבצו לה מכל קצות הארץ. והנני בזה ידי"ע[40], דוש"ת[41] באה"ר[42], מצפה תשובתם והצלחת פעלם לטובה ולברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

30 ת"ת - תלמוד תורה
31 שוביי"ם - שוחטים ובודקים
32 ובמד"ר - ובמדרש רבה
33 וכו' - וכולי (וכן הלאה)
34 ות"ל - ותודה לא-ל
35 השי"ת - השם יתברך
36 עכ"ז - עם כל זה
37 תהי' - תהיה
38 בב"א - במהרה בימינו אמן
39 ע"י - על ידי
40 ידי"ע - ידידו עוז
41 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
42 באה"ר - באהבה רבה